

Aznap, amikor szerzőm befűzte a lapot az írógépbe, és leírta első bekezdésem, azt hittem, rám is ugyanaz a sors vár, mint a többi művére. Langyos, kora őszi délelőtt volt, írásra teremtett idő; szerzőm rövid szünetekkel, szinte megállás nélkül verte a billentyűzetet, s mire elharangozták a delet, az ötödik oldalamon is túl volt. Ha ilyen ütemben halad, gondoltam, napokon belül elkészül velem, aztán két-három hetes pihentetés után ismét elővesz, elvégzi rajtam az utolsó simításokat, elküld valamelyik folyóiratnak, néhány év múlva pedig, ki tudja, talán legújabb elbeszéléskötetének címadója válhat belőlem.

A Havazás a Holdon óta nem voltam ilyen svungban, mondta szerzőm a feleségének, ha ez kitart, jövőre már le is adhatom a kéziratot. Olyasfajta boldogság kerített hatalmába ezekre a szavakra, amilyent a magamfajta, félkész novella nemigen remélhet, hisz szerzőm gyakran még a reggeli rutinját is felrúgta értem, és mosdatlanul, kócosan ült le az írógép elé, sőt, egyszer szinte el is késett miattam. Valami díjátadó ünnepségre siettek, ám ő felesége többszöri unszolására sem volt hajlandó felállni az íróasztaltól és belebújni öltönyébe, mivel el kellett végeznie az utolsó simításokat azon részeimen, melyekből felolvasni készült aznap este.

Mondanom sem kell, mennyire felemelő volt, amikor átvette sokadik kitüntetését, és bejelentette, néhány bekezdést fog felolvasni legújabb, befejezetlen művéből. Hangjától, úgy éreztem, minden szavam önálló életre kel, a felolvasást követő tapsvihár pedig a legrangosabb folyóiratban való megjelenést is fölülmúlta.

Miután lelépett a pulpitusról, visszacsúsztatott bőrkötéses mappájába, és leadott a ruhatárban. Vakon és süketen hevertem a fagyúbúzó bőr kabátok, naftalinszagú ballonok közt – a mai napig nem tudom, mi történt valójában az állófogadáson. Szerzőm valószínűleg többet ivott a kelleténél, de az sem kizárt, hogy holmi kósza pletyka olajozta meg a fantáziáját, neki ugyanis elég egy jobbacska ötlet, percek alatt kész történetet kovácsol belőle. Így születtem én is, és minden bizonnyal így született az a másik is, akiért másnap reggel befűzte a lapot az írógépbe. Még mindig a bőrmappában lapulva hallottam, amint lelkendezve magyaráz valamit feleségének, majd felhangzott a fémkalapácsok jól ismert, ütemes kattogása.

Eleinte még bizakodtam, hátha csupán hivatalos levelezését kell elintéznie, ám az efféle parasztirományokkal nem szokás egész napokat elpiszmogni. Aztán azzal vigasztaltam magam, biztosan nem szépprózán dolgozik – szorult anyagi helyzetében szerzőm ilyen jellegű munkákat is vállalt néhanapján –, de minden egyes sorkezdést jelző csilingelés közelebb taszított a felismeréshez, hogy jellemtől sem egy kritikán vagy tanulmányon bütyköl.

Hosszú időbe telt, míg ismét a kezébe akadtam. Szüksége lehetett a mappára, úgy bukkant rám. Meglepődve nézett egy darabig, aztán elmosolyodott, mintha egy rég elfeledett, évtizedekkel ezelőtti zsenijét tartaná a kezében. Nem volt szíve összegyűrni és a szemétkukába dobni, annyira fontosnak azonban már nem tartott, hogy az íróasztala aktatartójába tegyen.

Így kerültem ide, az éjjeliszekerények ebbe a szűk, sötét fiókjába. Útban a hálószoba felé áthaladtunk a dolgozószobán, és én végre szembenézhettem azzal, akinek száműzetésem köszönhetem. Nem tudtam végigolvasni egyetlen sorát sem, csak tiszta, határozott körvonalú betűre vettem egy pillantást. Szerzőm új szalagot fűzött az írógépbe, azzal dolgozott, mert amelyekkel engem gépelt le, túlságosan el volt nyűve már.

Biztosan kisregény lesz belőle, legrosszabb esetben novellaciklus. Sőt, az sem kizárt, hogy szerzőm addig babusgatja, amíg nagyregénnyé hízik. Megszállottan dolgozik rajta, feleségének könyörögnie kell, hogy legalább ebédkor hagyja abba a munkát.

Olyankor csönd van, csak az evőeszközök koccanása hallatszik ki a konyhából. A legjobb mégis az, hogy a dolgozószobában hallgat az írógép.

\*

A lakótelep közepén, a garázsok közti betonplaccon egy fémrudakból összehegesztett szőnyegporoló állt. Körülötte zajlott minden, ami eseménynek számított a tömbházlakók életében: egymást alig ismerő párok beszéltek meg találkát mellette, hogy aztán a garázsok közti rejtett zugokban fejezzék be az estét, mások pénzben sakkoztak, vagy büntetősdit játszottak kártyával, de akadtak olyanok is, akik onttan szotyiztak a szőnyegtartónak támaszkodva, és a közeli betonasztalon zajló pingpongmeccs végét várták, hogy mielőtt rájuk ereszkedne az alkony, lejátsszanak egy gyors szettet a győztesel.

A poroló környéke éjszakára sem néptelenedett el. Cigaretta parazsa, késpenge villant a sötétben, zacskórecsegés, táskarádió dallamai, nevetés hallatszott, néha pedig vad suhancüvöltések csonkították meg a lakótelepre ereszkedett csendet.

Olyanok voltak ezek az üvöltések, mint téli pusztában a farkasvonítás – ha egyszer felhangzottak, másnap már terjedt is a pusmogás egyik tömbháztól a másikra: a kivilágítatlan betonösvényektől még a rendőrség is óvakodott, a sötétség beállta után csak a vakmerők meg a tudatlanok jártak arra. Irén minden túlórával elvállalt a mosodában, most is a hosszúra nyúlt délutáni műszakból tartott hazafelé, és, noha irtózott mindenféle rágcslától, abban reménykedett, hogy csak az alagsorokból éjszakára előbújó patkányok mancsa alatt zizzen a sövénykerítések mögötti avarszőnyeg.

De a patkányok nem szoktak kuncogni, gondolta, amikor a következő pillanatban a fenekébe markolt egy kéz. Sikítani akart, rémületében azonban csak valami halk, kétségbeesett nyögés préselődt ki a torkán. Sötét alakok léptek elő a bokrokból, szóltanul álltak körbe, sipoló lélegzetvétel és csámcsogás hallatszott. Egyszer közel mentek hozzá, az arcába hajoltak, gyümölcsös rágógumi-illat vegyült áporodott lehelettel. Talán a blúzával kezdik, gondolta, de az is lehet, hogy a szoknyáját cibálják le először, vagy nem is vetkőztetik, csak egyszerűen felhasítják lába közt a harisnyát...

A csuklójára gyöngéden fonódó ujjakra semmiképp sem számított. Mindössze annyit érzékelt, hogy szétnyílik előtte az útját álló sorfal, ő meg engedelmesen követi azt az alakot, aki megfogta a kezét. Meg sem próbált ellenkezni, végül is eggyel még mindig jobban jár, mint ötlet.

A suhanc a garázssor mögé vezette. Meg-megtorpant, majd ismét továbbindult, mintha válogatna a sötétebbnél sötétebb zugok közt, ahol végre a földre döntheti a lányt. Aztán egy halvány pont derengett föl a távolban, egy kiöregedett, poros izzó fénye, mely Irén lépcsőházának hátsó bejáratát vont a szomorú félhomályba. Innen, gondolom, már eltalálsz, engedte el a suhanc Irén kezét, remélem, nem ijedtél meg túlságosan, amúgy nem rossz fiúk, csak egy kicsit hülyék. Egyébként Tibor vagyok.

A porolóhoz beszéltek meg találkát másnapra. Nem kellett a garázsok mögé húzódniuk, Irén egy tizenöt négyzetméteres lyukat bérelt

a készruhágyár munkásotthonában. Kissé zavarban volt, amikor izzadtan, kócos hajjal belépett a folyosó végén nyíló közös vécébe, és hideg vízzel kiöblítette vérfoltos alsóneműjét, noha az árvaházban egészen kiskorától belérögződött, hogy senki előtt ne szégyellje magát.

Később visszament a lakásba, és ahogy végignézett a szűk szobán, hirtelen szörnyen rendetlennek találta. Zavartan kezdte rendezgetni a polcokat, igyekezett elkerülni az ágyon nyújtózkodó Tibor tekintetét, aki egy ideig türelmesen várakozott, aztán lerántotta maga mellé a matracra.

Amúgy sok lányt hívtam el így, mondta másnap valami kamaszos kérdéssel, de te vagy az első, aki igazán tetszik nekem. Kézen fogva sétáltak a sötétedő utcákon, nemsokára a porolóhoz érkeztek. Most már arcuk is volt a tegnapelőtti sötét alakoknak, Tibor úgy mutatta be őket, mint legjobb barátait. Egyikük lehasznált kiszáradt hordozott bomberdzsekije mellzsebében, nagyokat nyerve meghallgatták az esti híreket, majd végigkornyikáltak az utána következő zenés műsort. Ábrázatuk kísértetiesen villant fel a megszívott cigaretták fényében, megannyi kopaszra nyírt, hiányzó fogú, sebhelyes maszk. Tisztára hülyék, röhögött Tibor, és a kezükbe nyomott egy üveget, na, tünjetek már el a picsába, csak nehogy megint beleigyatok, zacskó van nálatok, ugye?

A suhancok egymást gyomrozza indultak a garázsok felé, viháncolásuk még jó ideig visszhangzott a tömbházak között. Aztán néma csöndbe süppedt a lakótelep, Irén odasimult Tiborhoz, s csak akkor kapta fel a fejét, amikor valahonnan a távolból hosszan elnyúló, nyers üvöltés hangzott fel. Csajoznak a gyerekek, nevette el magát Tibor, induljunk haza, hátha megzavarjuk őket.

\*

A bukott író valamikor Nobel-díjasnak készült, de már első kötete után bele kellett törődnie, a stockholmi városházát legfőbb turistaként meglátogathatja. Könyvével nem bánt túlságosan mostohán a kritika, még egy debütdíjat is sikerült bezsebelnie érte, történetei azonban egytől egyig a családi legendáriumból kölcsönvett sztorik voltak, a bukott író tudta jól, egy újabb kötetre már nem futja belőlük.

Valahogy még sikerült összekinlódnia második könyvét, ám ezeken az írásokon a legkezdőbb kritikus is azonnal kiszimatolta a verejtékszagot. Legtöbben végig sem olvasták a tíz elbeszélést, hanem valahol félúton elakadva, visszaküldték a kiadónak a könyvet. Csupán egyetlen kritika jelent meg róla, az is egy vidéki újság hétfői mellékletében, a bukott író egyik bölcsészbarátja írta, viszonzásképpen egy régi szívességért.

Mindezek ellenére úgy tett, mintha nem venné tudomásul a kudarcot, de egyre szaporodó magányos óráiban képtelen volt gondolatait más irányba terelni. Régebben bezzeg sosem volt egyedül, napközben munkahelyi feladatai kötötték le a figyelmét (irodalmi titkárok volt egyik színházban), esténként pedig író társai körében koptatta a kocsmaasztalt. Vele egykorú, többé-kevésbé sikeres, cinikus alakok tették ki a társaság zömét, akik unalmas pillanataikban, ha végképp kifogytak a pletykálnivalókból, egymást állították pellengérré. A bukott író eleinte megpróbálta figyelmen kívül hagyni a sikertelenségén élcelődő megjegyzéseket, sőt, sértettségét elkendőzendő, még mosolygott is az övön aluli poénokon; jó időbe telt, míg eleget abból, hogy a többiek kis híján belepusztulnak az unalomba, ha ő nincsen jelen az asztalnál.

Úgy döntött, felhagy az irodalmárkodással, magányosnak lenni mégiscsak jobb, mint bokszsásznak: gyakorlata jócskán volt a menekülésben, kamaszkora óta megállás nélkül tántorgott egyik művészeti ágazattól a másikig.

Tizenéves korában hátközépig érő haját növesztett, és csak immel-ámmal vett fel olyan holmit, amit nem díszített legalább két-három sornyi fémszegecs. Gitározni kezdett, nemsokára azonban rá kellett jönnie, ujjai túlságosan tömpék a karcsú mahagóni nyakhoz, eladta hát hangszerét, és négyhúrosra váltott. Lázasan pengetett, napi négy-öt órán át nyúzta a basszusgitárt, ennek ellenére másfél évnyi gyakorlással a háta mögött sem tudta lejátszani hallás után a legegyszerűbb harmóniát sem. Akkoriban több zenekar is alakult városzerte, de hiába próbálkozott, a legamatőrebb punkok sem fogadták be maguk közé. Egy ideig még nézte a sarokban pihenő hangszer, a drágán vásárolt erősítőt, aztán gondolt egy merészet, és fél áron túladott teljes felszerelésén.

Digitális fényképezőgépet vásárolt, de mivel a művészeti egyetemre egymás után kétszer elbukta a felvételit, végül olyan szakot választott, ahol volt még némi esélye érvényesülni a fotográfiával. Fotóriporternek készült, ám az újságírói szakkollégiumban addig sosem sejtett tehetségét fedezte fel: könnyedén, szinte játszva fogalmazott, és mert szüksége volt a pénzre, elszegődött egy napilaphoz külső munkatársként. Pár hónapnyi munka után interjúkészítéssel is megbízták, sőt, egyik alkalommal vezércikket kellett írnia.

Azelőtt még a kötelező házi olvasmányokat is mellőzte, most azonban habzsolni kezdte a regényeket, novellásköteteket, hátha gyarapodna némelyest a szókincsre. Első látásra úgy tűnt, nem sok a különbség a cikkírás és a széppróza között, végső soron lapszélről lapszélre írják mindkettőt. Laptopja és történetei már voltak, egyéb kellékre nemigen volt szüksége. Az addig fotózásra fordított időt most a billentyűzet előtt töltötte, hamarosan pedig ismét művésznek képzelte magát: ezúttal épp íróknak.

\*

Jó ideig egymagam voltam a fiókban, évekig nem nyitották ki. Pormacsákák híztak kövérré mellettem, a deszkában szű vájta járatait. Időnként olyan hangosan csócsálta a fát, hogy egészen elnyomta az írógép kattogását. Olyankor könnyűnek éreztem magam, lengének és szabadnak, akár egykoron, amikor még nem voltam több egy ötletnél, néhány kósza gondolatfoszlánynál.

Társam, csakúgy, mint én, szintén nem önszántából választotta a száműzetést, noha hányatott sorsán nem vágyott egyébre, mint egy rejtett, sötét sarokra, ahol meghúzhatja magát, és békében felnevelheti kicsinyeit. Így tévedhetett a fiókba, amikor egy nap valaki – valószínűleg a bejárónő – résnyre kihúzta.

A sötétség szempillantás alatt félhomállyá lágyult. Porszemek táncoltak a beáramló fényben, körbezsongták a jövevény tömör, gömbölyded testét, fúrge mozgású, szőrös lábait; bizonytalanul tapogatózott, majd átmászott a fiók peremén, és óvatos ereszkedésbe kezdett a deszkafalon. Azt már nem láthattam, hogyan ér földet, a bejárónő, ugyanolyan hirtelen, ahogyan kihúzta, visszataszította a fiókot.

A sötétben csak a szeme látszott. Halk neszezéssel indult felfedezőútra, fel-alá rohangált lapjaimon; lábai megcirógatták mondataimat, akár az elütésekre vadászó ceruza hegye.

Többször bejárta a fiók minden szögletét, mire megállapodott egyik felső sarokban. Eleinte talán fel sem fogta, hogy háborítatlan menedéke egyben börtön is, másként egész biztosan nem kezd el szőni, és nem rakja tele tojással a hálót.

Lehetek vagy ötvenen, netán annál is többen. Aprók voltak és éhesek, amikor kikeltek. Anyjukat akkor már javában kerülgette az éhhalál, de ők gondoskodtak, hogy ne férközhesen túlságosan a közelébe: egyszerre rontottak rá és falták fel mohón, mit sem sejtve, hogy ezzel csak elodázzák a rájuk váró kínszenvedést.

Nem tudtam eldönteni, hogy kétségbeesésükben vagy játékból rohangásznak-e fel-alá lapjaimon. Élelem híján nem sokáig húzták, igyekeztem minél jobban kiélvezni jelenlétüket. Egyik nap aztán a hátukra fordultak, egy darabig még kalimpáltak a lábaikkal, kisvártatva pedig teljes moccanatlanságba dermedtek.

Sokáig heverték lapjaimon, gömbölyűen és szárazon, akár egy maréknyi szétgurult feketebors. Jól láttam őket, már nem volt annyira sötét. A rés, amelyen keresztül fény hatolt a fiókba, fokozatosan, évek alatt keletkezett, ahogy egyre jobban összeszáradtak és eltávolodtak egymástól az éjjeliszekrény deszkalapjai.

Szegényeknek még holtukban sem volt nyugtuk: teljesen szétlapította testüket a papírköteg, melyet egy nap valaki a fiókba dobott. Számlák, baráti levelek, elévült szerződések alá szorultam, lapjaim sarka feltűrődött, oldalaimon elsimultak a betűk domborművei. Kevésen múlt, hogy meg nem fulladtam az egyre vastagodó porban, szerzőm unokái lehetek, akik hangos visongás közepette feltépték a fiókot, és a földre szórtak mindent, amit benne találtak.

Nemigen válogattak a hatalmas papírhalmomban, mindegy volt nekik, mire rajzolnak: üres, a korrektúrának szánt oldalaimon nemsokára a semmiben lebegő pálcikaemberek vigyorogtak.

Szerzőm felesége csak későre vette észre, mit művelnek. Még egy nyaklevest is sajnált tőlük, nyájas dorgálás közepette gyűjtötte össze a földről a fiók tartalmát. Megmaradt lapjaim ezúttal a papírhalom tetejére kerültek, a többire a gyerekek firkáltak kedvükre, én meg örültem, hogy nem az első oldalaim veszték oda: bele se merek gondolni, milyen következményekkel járt volna, ha a cselekményem kezdete, ne adj isten, a címem kerül a kölykök kezébe.

De végső soron úgyis mindegy. Szerzőm utolsó befejezett műve volt az a másik, övele koronázta meg a pályáját. Mielőtt átadta a kéziratot a kiadónak, gyakran olvasott fel belőle a feleségének: keserű elégtétel volt számomra, hogy több passzust is kölcsönvett belőlem, és némileg átírva, beépítette őket a szövegbe.

A könyv megjelenése után egyre kevesebbet zakatolt az írógép, míg nem végképp elnémult. Az éjjeliszekrény résén át olykor megpillantottam szerzőm arcát, színe alig különbözött a párnahuzatétól. Utolsó díját már az ágyban vette át, megköszönni is alig tudta, annyira fáradt volt.

Hetente kétszer járt hozzá borbély, orvos annál többször. Borotvakés és ampullák kerültek a fiókba. A borotvakésre ragadt szőrszálak mintha hétről hétre öszültek volna, és az ampullák is rohamosan fogytak. Ha jól emlékszem, végül mindösszesen kettő maradt a fiókban.

\*

A lakodalmat a készruhayár kantinjának egyik kistermében tartották: Irén művezetőjének sikerült kijárnia, hogy fél áron bérelhessék a termet. Tibornak viszont nem tetszett a férfi simulékony modora – Irén a következő hónapot takarítónőként kezdte annál a vállalatnál, ahol férje dolgozott fuvarosként.

Anyósával, Edinával egész jól megfértek a másfél szobás lakásban. Nekik jutott a nagyobbik, átjárós helyiség, míg a mama a belső, szűk lyukban húzta meg magát. Éjjelente négyszer-öttször is átszoszogott a szobájukon, elmondása szerint hol a szomjúság költötte fel, hol a vécére igyekezett – az ifjú párnak állandóan fülelnie kellett, nehogy kellemetlen helyzetbe hozzák az anyut, aki sosem mulasztotta el, hogy fojtott hangon bocsánatot kérjen a zavarásért, és a férje hiányát okolja álmatlanságáért, mert bezzeg akkoriban, amikor esténként, elalvás előtt nem kellett közelharcot vívnia a magánnyal, még a sínek felől érkező vonatfűtty sem tudta felébreszteni. De amióta a fater indián volt a forradalomban, és a tankok másként gondolták, magyarázta Tibor, nem volt olyan éjszaka, amit háborítatlanul végig tudott volna aludni. Valójában az a baja szegénynek, hogy rettenetesen fázik, nyáron is megeshik, hogy fogvacogva ébred az üres ágyban. Néha átmegek hozzá, olyankor érzi a testem melegét, és nyugodtan piheg, nekem pedig megéri ezt a kis kényelmetlenséget, csak hogy végre aludni lássam.

És valóban, Irén gyakran ébredt arra, hogy egyedül fekszik a paplan alatt: ilyenkor nyugodtan hunyta le a szemét, nem kellett állandóan anyósa csoszogására riadnia. Azokon az éjszakákon viszont, melyeken Tibor kimaradt, a mama kétszer annyit járt ki, mint általában, és folyton arról faggatta Irént, merre van már megint a férje. Kint, ő csak ennyit mondott, mert azt már félt megemlíteni a mamának, hogy fia a cimboráival kóricál valamerre, arcuk előtt zacskó recseg, és ordítózásuktól visszhangzik az egész lakótelep. És szó nélkül túrta azt is, amikor férje hajnaltájt hazaérve, zavarodottan csillogó szemmel, ecetes bűzt lehelve befeküdt mellé, és vagy azon nyomban elnyomta az álom, vagy órákig beszélt összefüggéstelenül a semmibe.

Anyósával mindazonáltal jól kijött, a mamának bevett szándéka volt, hogy bizonyítsa, a lányaként szereti őt. Néha azonban valami burkolt, de mindenképpen kényszerítő szándék ütötte fel a fejét az anyu állandó kedveskedésében, különösen, ha vásárolni mentek. Edina hagyta, hogy menyé kedvére válogasson a ruhák közt, és annyi időt töltsön próbálással, amennyit csak tetszik, végig helyeselt és bólogatott, hogy aztán egy olyan holmira beszélje rá Irént, ami szerinte jobban tetszene Tibornak. Egyszer még arra is rávette, hogy a haját átfesse, nem árt néha egy kis változás, hajtogatta, ha fiatalabb volnék, minden hónapban más színre váltanék, pláne, ha ezzel otthon tudnám tartani az emberemet.

Tibor egy nap a vállát markolászva tért haza. Mint kiderült, eltorzult arcvonásaiért nem ficam vagy egyéb sérülés, hanem az a felkarjára tetovált szív a felelős, mellyel karácsonyra akarta meglepni magát és szeretteit. De a félkész rajznak még csak a körvonalait őrizte a bőr, a beleírandó név hiányzott, Tibor ugyanis nem bírta elviselni az egyre kínzóbb fájdalmat, és úgy döntött, újra halasztja a mű befejezését: hogy kinek a nevét varrják bele, az még kérdéses, attól függ, ki hogyan ügyeskedik az ünnepek alatt. A szentestét a szilvesztertől elválasztó héten többszörözödtek a mama éjszakai vécéportyái, Irén pedig a szokottnál is jobban leste férje minden egyes óháját.

Végül egyikük neve sem került a szív közepébe: Tibor belázasodott, az ünnepeket ágyban töltötte, és a felgyógyulását követő első éjszaka után nem jött haza többé. A fegyházban pedig nem akadt olyan cellatárs, aki eléggé ügyesen bánt volna a tüvel meg a tussal, hogy képes lett volna befejezni a tetoválást.

\*

Hiába igyekezett távol tartani magát az írástól, és máshol felkutatni rejtett tehetségeit, a bukott írónak rá kellett jönnie, egyetlen mentsvára maradt a művészetek világában, és az az irodalom. Régi társaságához nem térhetett vissza, ahelyett besunnyogta magát egy, az előzőtől merőben különböző szellemiségű körbe; nem mintha ez a legkisebb mértékben is segítette volna kilábalni az alkotói válságból, ám új ismeretségei révén neve mégis a felszínen maradt valamelyest. Megírásra való történetei azonban még mindig nem voltak.

A régi, többek által magasztalt módszer, hogy szorult helyzetben különböző újságcikkeket vagy furcsa apróhirdetéseket feldolgozva írnak, nála nem vált be. Végső megoldásként folyamodott a guberáláshoz, eleinte csak az utcán, buszokon csinálta, aztán, ahogy elkeseredettsége fokozódott, módszerei is egyre extrémebbé váltak: beszélgetéseket hallgatott ki az utastérben, utána pedig, ha izgalmasabb alanyokra bukkant, leszállás után is követte őket. Kora hajnalban kelt, hátha a szürke masszaként ide-oda lötytendő munkáshad félmondattai közt valami értékesre akad; később perverz vonzalmat kezdett táplálni a nyomor iránt, mondhatni megszerette az elesetteket, de valahányszor rájuk pillantott, szánalom helyett holmi furcsa reménykedés fogta el, hátha kaphatna tőlük valamit.

Így koldult a koldusoktól, jó időbe telt, míg rádöbbsent, milyen mélyre züllött történetéhségében, és önmagától megundorodva úgy döntött, színteret vált. Albrétletterezés közben döbbsent rá, az ingatlanurizmust azután sem kéne abbahagynia, hogy megfelelő lakásra talált: két-három naponta átböngészte a napilapok hirdetéseit, az egykori munkásszállók végével kiegészített szobáitól kezdve a pár száz négyzetméteres családi házakig mindent bekarikázott, a lényeg az volt, hogy az ingatlanok ne legyenek még kiürítve. A rövidre szabott látogatások alatt igyekezett minél mélyebben beleásnia magát a lakók életébe, árgus szemekkel kereste mindenben a sztorit, megvizsgálta a falat bemocskoló foltokat, a számtalan, ismeretlen rendeltetésű tárgyat, s nem habozott hosszasan eltracssolni a lakókkal, és úgy terelni a beszélgetés folyamát, hogy mihamarabb a saját, legintimebb problémáiknál kössenek ki.

Lassacskán alig maradt ingatlanügynökség, ahol a bukott író ne régi ismerősként üdvözölték volna. Végül felhagyott a lakásnézegetéssel, hiába remélt oly sokat mások életétől, egy karcolatnyi írivalóval sem gazdagodott. Kétségbeesésében már azt tervezte, feltöri szomszédjai postaládáját, és a számlák meg a levelezésük alapján próbál meg történeteket lecsapolni az életükből, de ekkor váratlan szerencse érte. Noha apai nagybátyja nem egy újabb családi legendáriumot hagyott rá – igazság szerint arra vágyott volna a leginkább –, a tőle örökölt kisebb vagyon mégis új kilátásokat nyitott meg előtte.

Régiségkereskedésekbe kezdett járni, naphosszat turkált a legkülönfélébb kacatok közt. A számára érdektelen holmikra, a megnémult, gyöngyház berakásos zenedobozokra, kosztól zöld ezüst evőkészletekre rá sem hederített, csak azt vásárolta meg, amiről úgy gondolta, rejteget magában legalább egy középszerű történetet. Így hordta tele a lakását mindenféle haszontalan ócskasággal, volt kifúrt nyelű, ősrégi esernyője, második világháborús, három oldalról átlőtt fémsisakja, bekeretezett egyetemi oklevele, melynek hátába valaki pornográf képet rejtett. Ám hiába vették körül a régmúlt idők hétköznapjai, hiába olvasta még a végén is magánlevelezések megsárgult oldalainak százait, semmi papírra vetni valót nem talált.

Gyakran kapta azon magát, hogy egy rozsdától érdes borotvakéssel játszadozik, néha meg azon elmélkedett, hogy vajon egy hirtelen jövő, tragikus esemény mennyivel értékeli fel egy író jóformán el sem kezdett életművét.

\*

Szerzőm halála után jó ideig üres volt a ház. Felesége csak ritkán járt haza a fiáéktól, elvitt néhány ruhaneműt, vagy az ékszerei közt keresgélt, majd, amilyen gyorsan csak tehetette, távozott. A fiókba sosem nézett be, én meg lassacskán annak a reményével is felhagytam, hogy legalább egy post mortem kiadott, gyűjteményes kötetbe mint kuriózumnak számító töredék bekerüljek.

Amikor eladták a házat, a festményeken, könyveken meg a többi értéktárgyon kívül mindent ott hagytak, az új tulajdonos ládászám hordta le a szemetet lomtalanításkor. Egy papírstóc részeként én is a járdára kerültem, és sorsomba beletörődve vártam a szemeteseket. Félbehagyott cselekményem kaotikusan kavargott önmagában, a szereplők végkifejlet nélkül lebegtek a történetben, de semmit sem szégyelltem annyira, mint a legutolsó, félbeszakított mondatomat. Talán ha szerzőm felesége nem hagyja gyermekrajzok martalékává válni utolsó lapjaimat, másként alakul a sorsom.

De ezen fölösleges rágódnom. Inkább megpróbállok örülni, hogy nem kerültem a szemeteskocsi zúzójába. Sőt, megtisztelve érzem magam, mert az, aki kiguberált a szeméthalomból, rajtam kívül semmit sem hozott el: ott maradt a fiók teljes tartalma, a levelek, a számlák, a szerződések, amik súlyukkal gyötörtek évtizedeken át, és számárfülessé túrték lapjaimat.

Első pillantásra felismerte bennem a szépprózát. Jóval a reális értékem alatt kezdett árulni, mindenféle régi okmányok meg antikvár könyvek mellé tett ki a standjára. De a többiek, a sok kemény borítós, megsárgult kötet nem volt hajlandó befogadni: hiába, hogy egyikük sem ért fel az én művészi színvonalammal, őket befejezték, ezzel szemben én pedig csak egy megcsonkított töredék voltam. Egy póktemető. Egy életképtelen betűhalmaz. Egy kripli.

\*

Két és fél hónap. Ennyi ideje, hogy Tibor rács mögé került, és ugyanennyi ideje hagyott ki Irén havi baja is. Eleinte azt hitte, hogy a stressz miatt, utána meg már azon rágódott, hogy megvigye-e a hírt férjének valamelyik látogatás alkalmával. Végül úgy döntött, fölösleges izgalommal nem terheli, így is eleget aggódik az anyja miatt.

A mama közvetlenül azután esett ágyának, hogy a rendőrség elhatározta, mégsem fél a lakótelep betonösvényeitől, és a fekete maszkos kommandósok két kisteherautót tömtek tele Tiborral meg baráti társaságával. Nem tudni, hogy a fiát ért vádak vagy a lakásban napról napra csökkenő hőmérséklet (a borsos ügyvédi tarifák miatt spóroltak a fűtéssel) döntötte le a lábáról: az öregasszony hörögve szedte a levegőt, félrebeszél a magas láztól, ilyenkor Irént vádolta az őket ért szerencsétlenségért, mert ha kicsit jobban odateszi magát, férje egészen biztosan nem kóborol el éjszakánként otthonról. Józan pillanataiban azonban szentül meg volt győződve Tibor ártatlanságáról, hisz ha csak a fele is igaz, amit arra a szegény gyereke ráhordtak, akkor annak Irénen is kéne valami látható nyoma legyen...

Eleinte szűkösen bár, de eltengődtek csekélyke jövedelmükből, és csak akkor szorultak meg igazán, amikor az anyu nyugdíjával maradtak. Irén nem bánta különösebben, hogy elbocsátották a vállalatától, mélységesen eleget volt már a kollégák megvető pillantásaiból és a közeledtére elhalkuló sugdolózásból.

Naphosszat otthon ült, egyedül a lépcsőház takarításából keresett egy kis melléket. Kilószám vásárolta a krumplit, azt ették vajjal.

Mindig csak főtten, mert a gázt levágták, és étolajra amúgy sem volt pénzük. Irén egy rezsón forralta a vizet, s miután kihalásza belőle a puhára főtt krumplikat, a szoba közepén hagyta a gőzölgő lábost. Így már nem csak a leheletük gomolygott a levegőben. A pára kövér cseppekben csapódott ki az ablakon, majd egyre vastagodó jégpáncéllá fagyott. Nem látszott már a garázsok közti betonplacc, sem a poroló elnéptelenedett környéke. Irén fásultan üldögélt a szobában, és azon gondolkodott, mi lenne, ha most szépen felállna, kimenne a konyhába, és kinyitná a kredenc legfelső fiókját.

\*

A bukott író messziről elkerült mindenféle irodalmi rendezvényt. Szúrták a szemét az embermagasságú könyvtornyok meg a feltűrt ingujjal, elegáns hányavetiséggel dedikáló írók, de erre a könyvvásárra mégis elment. Régi ismerőse volt a szerző, akinek legújabb kötetét mutatták be, a felolvasást követően ő is vásárolt egy példányt, és sorba állt, hogy dedikáltassa. Sok szeretettel harcostársamnak az irodalomban, csak így tovább, firkantotta oda az író az első oldalra, majd szívélyesen kezét nyújtott, és elmosolyodott. A bukott író jól ismerte ezt a fajta cinikus vigyort, a könyvet a legelső útjába kerülő szemetesekukába vágta. Ténfergett még egy darabig a standok közt, az antikvár könyveknél hosszasan elidőzött. Miközben dedikált példányok után kutatott, valami furcsa szerzetten akadt meg a szeme. Első látásra levelezésnek hitte, és mivel a potom alapárból is sikerült lealkudnia, megvásárolta. Aztán hetekig feléje sem nézett, ott hevert a számtalan olvasásra váró, régi iromány között. A végén ülve olvasott bele. Különös levélnek ígérkezett. A második oldal után még arról is megfeledezett, hogy a fenekét megtörölje. Letolt nadrággal rohant az íróasztalhoz. Sürgős írivalója akadt.

\*

Végül kötetben is megjelentem, még ha csak olyanban is, amit legfőljebb portalanításkor vesznek le a polcról. Egyetlen folyóirat sem volt hajlandó leközlölni, teljesen ismeretlenül kerültem a könyv lapjaira. Az még hagyján, hogy végképp tönkrement a történetem, de szereplőimet mégiscsak jobb sorsra tartottam érdemesnek.

Edina mama halálával nincs is semmi gond. Kezdetől fogva nyilvánvaló volt, hogy nem éli meg a történet végét. Egy tisztességes novellában muszáj meghalnia valakinek. Halál nélkül nem sztori a sztori. És azt is el tudom fogadni, hogy Tibor felköti magát a börtönben. Kissé moralista megoldás ugyan, ám belefér. Végző soron nem lehet könnyű elviselni annak a gondolatát, hogy amíg te a négy fal közt vakációzol, addig a feleségedhez férfiak járnak szobára, méghozzá pénzért. Különösen, ha te vetted rá a strichelésre, mert más módja nem volt, hogy pénzhez jussatok.

De Irénnek akkor is életben kellene maradnia. Az a fajta karakter, akit életfogytig tartó szenvedésre kalibráltak. A mama halála után egész jól meglelt volna magában. Vagy ha már föltétlenül meg kell ölni őt is, lehetne azt elegánsan tenni. Nem méltó hozzá a tízemeletnyi zuhanás. Helyénvalóbb lenne, ha egyik este hazafelé útját állná valaki, akinek ingyen támad kedve szórakozni, ő meg ellenkezne. Holttestét megtalálhatná valamelyik etyepetyézni induló párocska a garázsok közt.

De ami még jobb lenne – és ezzel némiképp a személyisége is árnyalódna –, ha magában tenne kárt. Gondoljunk csak bele: egyre nő a hasa, abortuszra már nem mehet, kuncsaftjait pedig taszítja a terhesség. Próbálkozhatna kötőtűvel, amit a kredenc legfelső fiókjában talál, és magzatával együtt az élet is elvetélhetne benne. De inkább úszná meg ezt is, és élné le egész életét a gyermekgyilkosság terhe alatt. Ezen a szálon még egy regény is kikerekedhetett volna belőlem.

Így azonban még címádó sem lettem. A kötet végére kerültem, hozzám hasonló, középszerű novellák közé. A legrosszabb mégis az identitászavar: mert akkor ki is a szerzőm valójában? Az a lángelme, aki megszülte történetem, ahhoz viszont túlságosan hűtlen volt, hogy befejezze? Vagy az a féltehetség, aki görcsölve bár és silányan, de valamelyest aktualizált, és megajándékozott utolsó mondatommal? Jobb lett volna tán örökre elfeledett töredék maradni?

Fogalmam sincs. Csak annyit tudok, hogy elszállt belőlem a harag, helyét pedig együttérzés vette át. Végző soron rokon lelkek vagyunk.

A kötet megjelenése óta nem ír a szerencsétlen. Egyéb dolgokkal próbálkozik. Kollázsokat készít, újabban festget. De a festék drága. A vászon meg szép fehér. Kár érte. Igazán kár.

Kategória: vers, próza

Denumire autor: Potozky László

Látó Szépirodalmi Folyóirat